

62016CJ0106

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

25 octombrie 2017 (*1)

„Trimitere preliminară – Libertatea de stabilire – Transformare transfrontalieră a unei societăți – Transferare a sediului social fără transferarea sediului real – Refuzul radierei din registrul comerțului – Reglementare națională care condiționează radierea din registrul comerțului de dizolvarea societății la finalul unei proceduri de lichidare – Domeniul de aplicare al libertății de stabilire – Restricție privind libertatea de stabilire – Protecția intereselor creditorilor, ale asociaților minoritari și ale salariaților – Combaterea practicilor abuzive”

În cauza C-106/16,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Sąd Najwyższy (Curtea Supremă, Polonia), prin decizia din 22 octombrie 2015, primită de Curte la 22 februarie 2016, în procedura inițiată de

Polbud – Wykonawstwo sp. z o.o., în lichidare,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul K. Lenaerts, președinte, domnul A. Tizzano, vicepreședinte, domnii T. von Danwitz, J. L. da Cruz Vilaça, A. Rosas, J. Malenovský și E. Levits, președinți de cameră, domnii E. Juhász, A. Borg Barthet, D. Šváby, doamnele M. Berger, K. Jürimäe (raportor) și domnul M. Vilaras, judecători,

avocat general: J. Kokott,

grefier: K. Malacek, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 6 martie 2017,

luând în considerare observațiile prezentate:

—

pentru Polbud – Wykonawstwo sp. z o.o., de A. Gorzka-Augustynowicz, radca prawny;

—

pentru guvernul polonez, de B. Majczyna, în calitate de agent;

—

pentru guvernul german, de T. Henze și de M. Hellmann, în calitate de agenți;

—

pentru guvernul austriac, de C. Pesendorfer și de B. Trefil, în calitate de agenți;

—
pentru guvernul portughez, de L. Inez Fernandes, de M. Figueiredo și de F. de Figueiroa Quelhas, în calitate de agenți;

—
pentru Comisia Europeană, de W. Mölls, de L. Malferrari și de J. Hottiaux, în calitate de agenți,
după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 4 mai 2017,
pronunță prezenta

Hotărâre

1

Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolelor 49 și 54 TFUE.

2

Această cerere a fost formulată în cadrul unei acțiuni introduse de Polbud – Wykonawstwo sp. z o.o. (denumită în continuare „Polbud”) împotriva deciziei de respingere a cererii de radiere din registrul comerțului polonez pe care o formulase ca urmare a transferării sediului său social în Luxemburg.

Dreptul polonez

Codul societăților comerciale

3

Articolul 270 din Kodeks spółek handlowych (Codul societăților comerciale) din 15 septembrie 2000, cu modificările ulterioare (Dz. U. din 2013, nr. 1030, denumit în continuare „Codul societăților comerciale”), prevede:

„Dizolvarea societății se realizează:

[...]

2)

printr-o hotărâre a asociaților privind dizolvarea societății sau transferarea sediului social în străinătate, certificat prin act notarial;

[...]”

4

Articolul 272 din Codul societăților comerciale prevede:

„Dizolvarea societății se efectuează după încheierea lichidării, prin radierea societății din registru.”

5

Articolul 288 din acest cod prevede:

„§ 1. După aprobarea de către adunarea asociaților a raportului financiar anual în ziua care precede împărțirea între asociați a activelor reziduale după onorarea obligațiilor de plată către creditori sau garantarea creanțelor față de aceștia (raportul de lichidare) și după încheierea lichidării, lichidatorii trebuie să depună raportul la sediul societății și să îl înainteze la instanța de înregistrare, formulând o cerere de radiere a societății.

[...]

§ 3. Registrele și documentele societății radiate vor fi predate spre păstrare unei persoane desemnate în acest scop în contractul de societate sau în hotărârea asociaților. În lipsa unei astfel de mențiuni, instanța de înregistrare desemnează persoana însărcinată să păstreze registrele și documentele.

[...]”

6

Articolele 551-568 din Codul societăților comerciale privesc transformarea societății. Potrivit articolului 562 alineatul § 1 din acest cod:

„Transformarea societății este condiționată de o hotărâre a asociaților, în cazul unei societăți de persoane, sau a adunării asociaților ori a adunării generale, în cazul unei societăți de capital [...]”

Legea privind dreptul internațional privat

7

Articolul 19 alineatul 1 din Ustawa – Prawo prywatne międzynarodowe (Legea privind dreptul internațional privat) din 4 februarie 2011 (Dz. U. nr. 80, poziția 432) prevede:

„Prin transferul sediului social în alt stat, o persoană juridică se supune dreptului statului respectiv. Personalitatea juridică dobândită potrivit dispozițiilor statului în care s-a aflat anterior sediul societății se va menține atunci când o permit dispozițiile naționale din toate statele interesate. Transferul sediului în cadrul Spațiului Economic European nu conduce la pierderea personalității juridice.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

8

Polbud este o societate cu răspundere limitată cu sediul în Țck (Polonia). Prin hotărârea din 30 septembrie 2011, adunarea generală extraordinară a asociaților acestei societăți a hotărât, în temeiul articolului 270 punctul 2 din Codul societăților comerciale, transferarea în Luxemburg a sediului social al acestei societăți. Potrivit cererii de decizie preliminară, hotărârea nu menționa un transfer al conducerii afacerilor Polbud, nici al locului de exercitare efectivă a activității economice a acestei societăți.

9

În temeiul acestei hotărâri, la 19 octombrie 2011, Polbud a depus o cerere de înscriere a deschiderii procedurii de lichidare la instanța însărcinată cu înerea registrului comerțului (denumită în continuare „instanța de înregistrare”). La 26 octombrie 2011, deschiderea procedurii

de lichidare a fost înscris? în acest registru ?i a fost desemnat un lichidator.

10

La 28 mai 2013, adunarea asocia?ilor societ??ii Consoil Geotechnik Sàrl, cu sediul în Luxemburg, a adoptat o hot?râre de punere în aplicare cu prec?dere a hot?rârii din 30 septembrie 2011 ?i de transferare a sediului social al Polbud în Luxemburg pentru ca aceasta s? intre sub inciden?a dreptului luxemburghez, f?r? pierderea personalit??ii sale juridice. Potrivit hot?rârii din 28 mai 2013, transferul devenea efectiv începând cu aceast? dat?. Astfel, la 28 mai 2013, sediul social al Polbud a fost transferat în Luxemburg ?i aceast? societate a încetat s? fie denumit? „Polbud”, devenind „Consoil Geotechnik”.

11

La 24 iunie 2013, Polbud a depus la instan?a de înregistrare o cerere de radiere din registrul comer?ului polonez. Aceast? cerere a fost motivat? prin transferarea sediului social al societ??ii în Luxemburg. În cadrul procedurii de radiere, prin decizia din 21 august 2013, aceast? societate a fost invitat? s? depun?, în primul rând, hot?rârea adun?rii asocia?ilor care s? con?in? indicarea numelui persoanei îns?rcinate s? p?streze registrele ?i documentele întreprinderii dizolvate, în al doilea rând, rapoartele financiare aferente perioadelor cuprinse între 1 ianuarie ?i 29 septembrie 2011, 30 septembrie ?i 31 decembrie 2011, 1 ianuarie ?i 31 decembrie 2012 ?i 1 ianuarie ?i 28 mai 2013, semnate de lichidator ?i de persoana îns?rcinat? cu ?inerea contabilit??ii, precum ?i, în al treilea rând, hot?rârea adun?rii asocia?ilor de aprobare a raportului privind opera?iunile de lichidare.

12

Polbud a indicat c? nu consider? necesar? furnizarea acestor documente din moment ce nu f?cea obiectul unei dizolv?ri, c? activele sale nu au fost împ?r?ite între asocia?i ?i c? cererea de radiere din registru a fost depus? ca urmare a transfer?rii sediului social al societ??ii în Luxemburg, unde aceasta î?i continua existen?a ca societate de drept luxemburghez. În aceste condi?ii, prin decizia din 19 septembrie 2013, instan?a de înregistrare a respins cererea de radiere pentru nedepunerea documentelor men?ionate.

13

Polbud a formulat o ac?iune împotriva acestei decizii la S?d Rejonowy w Bydgoszczy (Tribunalul Districtual din Bydgoszcz, Polonia), care a respins ac?iunea. Polbud a declarat apel împotriva acestei respingeri la S?d Okr?gowy w Bydgoszczy (Tribunalul Regional din Bydgoszcz, Polonia), care de asemenea a respins apelul prin ordonan?a din 4 iunie 2014. Polbud a formulat atunci recurs la instan?a de trimitere.

14

În fa?a acestei instan?e, Polbud a sus?inut c?, la momentul transfer?rii sediului s?u social în Luxemburg, î?i pierduse statutul de societate de drept polonez, devenind o societate de drept luxemburghez. În consecin??, în opinia Polbud, trebuia s? se închid? procedura de lichidare ?i s? se radieze înscrierea sa în registrul comer?ului în Polonia. Aceasta a men?ionat, pe de alt? parte, c? respectarea cerin?elor procedurii de lichidare prev?zute în dreptul polonez nu era nici necesar?, nici posibil? în m?sura în care ea nu î?i pierduse personalitatea juridic?.

15

La rândul s?u, instan?a de trimitere observ?, în primul rând, c? procedura de lichidare se

concentrează pe încetarea existenței juridice a societății și implică anumite obligații în această privință. Or, în speță, societatea și-ar continua existența legală ca subiect de drept al unui alt stat membru decât Republica Polonă. Instanța de trimitere ridică, prin urmare, problema dacă faptul de a impune acestei societăți obligații similare celor impuse pentru încetarea existenței sale juridice ca societate nu limitează în mod nelegal libertatea sa de stabilire. În plus, această instanță ridică problema dacă constatarea reconstituirii societății, întemeiată doar pe hotărârea asociaților de a menține personalitatea sa juridică dobândită în statul membru de origine, și înscrierea sa în registrul comerțului din statul membru gazd efectuată în temeiul acestei decizii sunt opozabile statului membru de origine în pofida procedurii de lichidare în curs în acest din urmă stat.

16

În al doilea rând, instanța de trimitere precizează că, deși este interzis în principiu unui stat membru să refuze recunoașterea unei personalități juridice dobândite în alt stat membru și să aprecieze legalitatea măsurilor adoptate de autoritățile acelui stat membru, radierea din vechiul registru al comerțului face obiectul dreptului statului membru de origine, care trebuie să asigure protecția intereselor creditorilor, ale asociaților minoritari și ale salariaților în cadrul procedurii de lichidare. Această instanță apreciază, în consecință, că instanța de înregistrare nu ar trebui să renunțe la continuarea acestei proceduri.

17

În al treilea rând, instanța de trimitere subliniază că, potrivit jurisprudenței Curții, este în principiu licită o verificare a aspectului dacă întreprinderea intenționează să stabilească o legătură economică durabilă cu statul membru gazd și să își transfere, în acest scop, sediul social, înțeles ca locul de conducere efectiv și de exercitare a activităților sale. Incertitudinea ar privi totuși problema cine anume, din statul membru gazd sau din statul membru de origine, efectuează această verificare.

18

În aceste împrejurări, Sąd Najwyższy (Curtea Supremă, Polonia), a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1)

Articolele 49 și 54 TFUE se opun aplicării dispozițiilor naționale ale unui stat membru în care s-a constituit o societate cu răspundere limitată, potrivit căreia radierea din registrul comerțului este supusă condiției dizolvării societății la capătul unei proceduri de lichidare, atunci când societatea a fost reconstituită în alt stat membru, pe baza unei hotărâri a asociaților care prevede continuarea personalității juridice dobândite în statul membru de constituire?

În cazul unui răspuns afirmativ:

2)

Articolele 49 și 54 TFUE pot fi interpretate în sensul că obligația prevăzută de dreptul național în sarcina unei societăți de a pune în aplicare o procedură de lichidare – care precede dizolvarea societății, care are loc la data radierii din registrul comerțului, și care include finalizarea operațiunilor curente, recuperarea creanțelor, executarea obligațiilor, lichidarea activelor societății, onorarea obligațiilor de plată către creditorii sau garantarea creanțelor față de aceștia, depunerea unui raport financiar privind aceste măsuri, precum și numirea unei persoane

îns?rcinate s? p?streze registrele ?i documentele – reprezint? un mijloc adecvat, necesar ?i propor?ional de protec?ie corespunz?toare a interesului general, mai precis a creditorilor, a asocia?ilor minoritari ?i a salaria?ilor societ??ii?

3)

Articolele 49 ?i 54 TFUE trebuie interpretate în sensul c? transferarea de c?tre o societate a sediului social, f?r? modificarea sediului activit??ii principale, care r?mâne în statul membru de înfiin?are, în scopul transform?rii într-o societate care intr? sub inciden?a dreptului altui stat membru, reprezint? o restric?ie privind libertatea de stabilire?”

Cu privire la cererea de redeschidere a procedurii orale

19

Prin act depus la grefa Cur?ii la 28 iunie 2017, Polbud a solicitat s? se dispun? redeschiderea fazei orale a procedurii, în temeiul articolului 83 din Regulamentul de procedur? al Cur?ii.

20

În sus?inerea cererii sale, Polbud invoc? în esen??, pe de o parte, c?, în contrast cu cele ce rezult? din cererea de decizie preliminar?, inten?ia sa a fost de a transfera în Luxemburg atât sediul s?u social, cât ?i sediul s?u real, fapt atestat de hot?rârea din 28 mai 2013. Pe de alt? parte, Polbud subliniaz? c? concluziile prezentate de avocatul general, de?i men?ioneaz? rezervele exprimate de Polbud în ?edin??, se întemeiaz? totu?i pe constatarea factual? eronat? care se reg?se?te în aceast? cerere. În consecin??, Polbud apreciaz? c? este necesar? redeschiderea fazei orale a procedurii pentru a putea clarifica împrejur?rile de fapt din cauza principal?.

21

Potrivit articolului 83 din Regulamentul de procedur?, Curtea poate oricând s? dispun?, dup? ascultarea avocatului general, redeschiderea fazei orale a procedurii, în special atunci când consider? c? nu este suficient de l?murit? sau atunci când o parte a invocat, dup? închiderea acestei faze, un fapt nou de natur? s? aib? o influen?? decisiv? asupra deciziei Cur?ii sau atunci când cauza trebuie solu?ionat? pe baza unui argument care nu a fost pus în discu?ia p?r?ilor ori a persoanelor interesate prev?zute la articolul 23 din Statutul Cur?ii de Justi?ie a Uniunii Europene.

22

Aceast? situa?ie nu se reg?se?te în spe??. Astfel, Polbud ?i?a precizat în ?edin?? aprecierea privind situa?ia de fapt din litigiu. Aceasta a avut cu prec?dere ocazia s? î?i exprime punctul de vedere asupra prezent?rii faptelor din litigiul principal, astfel cum sunt acestea expuse în cererea de decizie preliminar?, ?i s? precizeze c? inten?ia sa a fost s? î?i transfere în Luxemburg atât sediul social, cât ?i sediul real. Prin urmare, dup? ascultarea avocatului general, Curtea consider? c? dispune de toate elementele necesare pentru a se pronun?a.

23

În alt? ordine de idei, în ceea ce prive?te criticile aduse concluziilor avocatului general, trebuie amintit, pe de o parte, c? Statutul Cur?ii de Justi?ie a Uniunii Europene ?i Regulamentul de procedur? al acesteia nu prev?d posibilitatea ca persoanele interesate s? prezinte observa?ii ca r?spuns la concluziile prezentate de avocatul general (Hot?rârea din 4 septembrie 2014, Vnuk, C?162/13, EU:C:2014:2146, punctul 30 ?i jurispruden?a citat?).

24

Pe de alt? parte, în temeiul articolului 252 al doilea paragraf TFUE, avocatul general are rolul de a prezenta în mod public, cu deplin? impar?ialitate ?i în deplin? independen??, concluzii motivate cu privire la cauzele care, în conformitate cu Statutul Cur?ii de Justi?ie a Uniunii Europene, necesit? interven?ia sa. În aceast? privin??, nici concluziile avocatului general, nici motivarea pe care se întemeiaz? acestea nu sunt obligatorii pentru Curte. În consecin??, dezacordul unei persoane interesate fa?? de concluziile avocatului general, oricare ar fi chestiunile pe care le examineaz? în cadrul acestora, nu poate constitui prin el însu?i un motiv care s? justifice redeschiderea procedurii orale (Hot?rârea din 4 septembrie 2014, Vnuk, C?162/13, EU:C:2014:2146, punctul 31 ?i jurispruden?a citat?).

25

Având în vedere considera?iile care preced?, Curtea apreciaz? c? nu este necesar s? dispun? redeschiderea fazei orale a procedurii.

Cu privire la întreb?rile preliminare

Observa?ii introductive

26

Cu titlu introductiv, este necesar s? se arate c? întreb?rile preliminare se întemeiaz? pe premisa, contestat? de Polbud, potrivit c?reia aceasta nu a avut inten?ia s? î?i transfere sediul real în Luxemburg.

27

În aceast? privin??, trebuie amintit c?, potrivit unei jurispruden?e constante a Cur?ii, articolul 267 TFUE instituie o procedur? de cooperare direct? între Curte ?i instan?ele statelor membre. În cadrul acestei proceduri, întemeiat? pe o separare clar? a func?iilor între instan?ele na?ionale ?i Curte, orice apreciere a situa?iei de fapt din cauz? este de competen?a instan?ei na?ionale, care trebuie s? aprecieze, luând în considerare particularit?ile cauzei, atât necesitatea unei decizii preliminare pentru a fi în m?sur? s? pronun?e propria hot?râre, cât ?i pertinen?a întreb?rilor pe care le adreseaz? Cur?ii, în timp ce Curtea este abilitat? s? se pronun?e numai asupra interpret?rii sau a validit??ii unui text al Uniunii pornind de la faptele care îi sunt indicate de instan?a na?ional? (a se vedea în special Hot?rârea din 16 iunie 2015, Gauweiler ?i al?ii, C?62/14, EU:C:2015:400, punctul 15).

28

În consecin??, este necesar s? se r?spund? la întreb?rile adresate pe baza acestei premise, a c?rei temeinicie trebuie îns? verificat? de instan?a de trimitere.

Cu privire la a treia întrebare

Prin intermediul celei de a treia întrebări, care urmează a fi analizată în primul rând, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolele 49 și 54 TFUE trebuie interpretate în sensul că libertatea de stabilire este aplicabilă transferării sediului social al unei societăți, constituit în temeiul dreptului unui stat membru, pe teritoriul unui alt stat membru în scopul transformării într-o societate care intră sub incidența dreptului acestui alt stat membru, fără să se modifice sediul real al societății respective.

Guvernele polonez și austriac susțin că articolele 49 și 54 TFUE nu se aplică transferării unei societăți precum cea în discuție în litigiul principal. În opinia guvernului austriac, libertatea de stabilire nu poate fi invocată atunci când transferarea sediului nu este motivată de exercitarea unei activități economice efective prin intermediul unei implantări stabile în statul membru gazd. Guvernul polonez invocă îndeosebi Hotărârea din 27 septembrie 1988, *Daily Mail and General Trust* (81/87, EU:C:1988:456), și Hotărârea din 16 decembrie 2008, *Cartesio* (C-210/06, EU:C:2008:723), pentru a justifica concluzia la care a ajuns că transferarea unei societăți precum cea în discuție în litigiul principal nu intră în domeniul de aplicare al articolelor 49 și 54 TFUE.

O asemenea teză nu poate fi reținută.

Astfel, trebuie arătat că articolul 49 TFUE coroborat cu articolul 54 TFUE acordă beneficiul libertății de stabilire societăților constituite în conformitate cu legislația unui stat membru și având sediul social, administrația centrală sau locul principal de desfășurare a activității în cadrul Uniunii Europene. Prin urmare, o societate precum *Polbud*, care a fost constituită în conformitate cu legislația unui stat membru, în speță cu legislația poloneză, se poate în principiu prevala de această libertate.

În temeiul articolului 49 al doilea paragraf TFUE coroborat cu articolul 54 TFUE, libertatea de stabilire pentru societățile menționate la acest ultim articol include printre altele constituirea și administrarea acestor societăți în condițiile definite de legislația statului membru de stabilire pentru propriile sale societăți. Libertatea de stabilire înglobează astfel dreptul unei societăți constituite în conformitate cu legislația unui stat membru de a se transforma într-o societate care intră sub incidența dreptului altui stat membru (a se vedea în acest sens Hotărârea din 27 septembrie 1988, *Daily Mail and General Trust*, 81/87, EU:C:1988:456, punctul 17), atât timp cât sunt îndeplinite condițiile definite de legislația acestui alt stat membru și în special criteriul pe care acest din urmă stat l-a reținut pentru stabilirea legăturii dintre o societate și ordinea sa juridică națională.

În această privință, trebuie amintit că, în lipsa unei uniformizări în dreptul Uniunii, definirea elementului de legătură care determină dreptul național aplicabil unei societăți este, potrivit articolului 54 TFUE, de competența fiecărui stat membru, acest articol acordând aceeași importanță sediului social, administrației centrale și locului principal de desfășurare a activității unei societăți ca elemente ale unei astfel de legături (a se vedea în acest sens Hotărârea din 27

septembrie 1988, Daily Mail and General Trust, 81/87, EU:C:1988:456, punctele 19-21).

35

Rezultă în speță că libertatea de stabilire conferă Polbud, o societate de drept polonez, dreptul de a se transforma într-o societate de drept luxemburghez atât timp cât sunt îndeplinite condițiile de constituire definite de legislația luxemburgheză și în special criteriul pe care Luxemburgul l-a reținut pentru stabilirea legăturii dintre o societate și ordinea sa juridică națională.

36

Această concluzie nu este răsturnată de celelalte argumente invocate de guvernele polonez și austriac.

37

În primul rând, argumentul guvernului austriac referitor la lipsa de activitate economică a Polbud în statul membru gazd nu poate fi reținut.

38

Astfel, Curtea a statuat că libertatea de stabilire este aplicabilă unei situații în care o societate constituită potrivit legislației unui stat membru în care are sediul social intenționează să înființeze o sucursală în alt stat membru, inclusiv atunci când această societate ar fi fost constituită în primul stat membru doar pentru a se stabili în al doilea stat membru, în care și-ar exercita principală sau chiar întreaga sa activitate economică (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 martie 1999, Centros, C-212/97, EU:C:1999:126, punctul 17). În același mod, o situație în care o societate constituită potrivit legislației unui stat membru intenționează să se transforme într-o societate de drept al unui alt stat membru, cu respectarea criteriului reținut de al doilea stat membru pentru stabilirea legăturii dintre societate și ordinea sa juridică națională, într-o sub incidență a libertății de stabilire, inclusiv atunci când această societate și-ar exercita în mare parte sau chiar întreaga sa activitate economică în primul stat membru.

39

Trebuie amintit de asemenea că problema aplicabilității articolelor 49 și 54 TFUE este distinctă de aspectul dacă un stat membru poate lua măsuri pentru a împiedica, prin recurgerea la posibilitățile oferite de tratat, ca unii dintre resortisanții săi să încerce să se sustragă în mod abuziv de la aplicarea legislației lor naționale în condițiile în care, potrivit unei jurisprudențe constante, un stat membru are posibilitatea să adopte astfel de măsuri (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 martie 1999, Centros, C-212/97, EU:C:1999:126, punctele 18 și 24, precum și Hotărârea din 30 septembrie 2003, Inspire Art, C-167/01, EU:C:2003:512, punctul 98).

40

Trebuie menționat însă că, astfel cum a statuat deja Curtea, stabilirea sediului social sau real al unei societăți în conformitate cu legislația unui stat membru cu scopul de a beneficia de o legislație mai avantajoasă nu constituie în sine un abuz (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 martie 1999, Centros, C-212/97, EU:C:1999:126, punctul 27, și Hotărârea din 30 septembrie 2003, Inspire Art, C-167/01, EU:C:2003:512, punctul 96).

41

În consecință, în cauza principală, faptul că s-a decis transferul în Luxemburg doar al sediului

social al Polbud, fîr? ca acest transfer s? priveasc? ?i sediul real al acestei societ??i, nu poate avea în sine drept consecin?? scoaterea unui astfel de transfer din domeniul de aplicare al articolelor 49 ?i 54 TFUE.

42

În al doilea rând, în ceea ce prive?te Hot?rârea din 27 septembrie 1988, Daily Mail and General Trust (81/87, EU:C:1988:456), ?i Hot?rârea din 16 decembrie 2008, Cartesio (C?210/06, EU:C:2008:723), nu rezult?, contrar celor sus?inute de guvernul polonez, c? transferul sediului social al unei societ??i ar trebui în mod obligatoriu s? fie înso?it de transferul sediului s?u real pentru a intra sub inciden?a libert??ii de stabilire.

43

În schimb, din aceste hot?râri, precum ?i din Hot?rârea din 12 iulie 2012, VALE (C?378/10, EU:C:2012:440), rezult? c?, în stadiul actual al dreptului Uniunii, fiecare stat membru are facultatea de a defini elementul de leg?tur? impus unei societ??i pentru ca aceasta s? poat? fi considerat? a fi constituit? în conformitate cu legisla?ia sa na?ional?. În ipoteza în care o societate care intr? sub inciden?a dreptului unui stat membru se transform? într-o societate care intr? sub inciden?a dreptului altui stat membru prin întrunirea condi?iilor impuse de legisla?ia acestuia din urm? pentru a exista în ordinea lui juridic?, facultatea respectiv?, de?i nu implic? vreo imunitate în raport cu legisla?ia statului membru de origine în materie de constituire sau de dizolvare a societ??ilor din perspectiva normelor privind libertatea de stabilire, nu poate s? justifice ca acest stat membru, prin stabilirea unor condi?ii mai restrictive pentru o astfel de transformare transfrontalier? decât cele care guverneaz? transformarea unei societ??i în respectivul stat membru, s? împiedice sau s? descurajeze societatea în cauz? s? recurg? la aceast? transformare transfrontalier? (a se vedea în acest sens Hot?rârea din 27 septembrie 1988, Daily Mail and General Trust, 81/87, EU:C:1988:456, punctele 19-21, Hot?rârea din 16 decembrie 2008, Cartesio, C?210/06, EU:C:2008:723, punctele 109-112, precum ?i Hot?rârea din 12 iulie 2012, VALE, C?378/10, EU:C:2012:440, punctul 32).

44

Având în vedere cele ce preced?, este necesar s? se r?spund? la a treia întrebare c? articolele 49 ?i 54 TFUE trebuie interpretate în sensul c? libertatea de stabilire este aplicabil? transfer?rii sediului social al unei societ??i, constituit? în temeiul dreptului unui stat membru, pe teritoriul unui alt stat membru în scopul transform?rii sale, în conformitate cu condi?iile impuse de legisla?ia acestui alt stat membru, într-o societate care intr? sub inciden?a dreptului acestui din urm? stat membru, fîr? modificarea sediului real al societ??ii respective.

Cu privire la prima ?i la a doua întrebare

45

Prin intermediul primei ?i al celei de a doua întreb?ri, care urmeaz? a fi analizate împreun?, instan?a de trimitere solicit? în esen?? s? se stabileasc? dac? articolele 49 ?i 54 TFUE trebuie interpretate în sensul c? se opun unei reglement?ri a unui stat membru care condi?ioneaz? transferarea sediului social al unei societ??i, constituit? în conformitate cu dreptul unui stat membru, pe teritoriul unui alt stat membru în scopul transform?rii sale, în conformitate cu condi?iile impuse de legisla?ia acestui din urm? stat membru, într-o societate care intr? sub inciden?a dreptului acestuia, de lichidarea celei dintâi societ??i.

Cu privire la existența unei restricții privind libertatea de stabilire

46

Articolul 49 TFUE impune eliminarea restricțiilor privind libertatea de stabilire. Rezultă dintr-o jurisprudență constantă că trebuie considerate restricții privind libertatea de stabilire toate măsurile care interzic, îngreunează sau fac mai puțin atractivă exercitarea acestei libertăți (Hotărârea din 29 noiembrie 2011, National Grid Indus, C-371/10, EU:C:2011:785, punctul 36 și jurisprudența citată).

47

În speță, din cererea de decizie preliminară rezultă că transferarea sediului unei societăți de drept polonez în alt stat membru decât Republica Polonă nu atrage pierderea personalității juridice, conform articolului 19 alineatul 1 din Legea privind dreptul internațional privat. Astfel cum a arătat avocatul general la punctul 46 din concluzii, dreptul polonez recunoaște astfel în speță că personalitatea juridică a Polbud poate fi în principiu continuată de Consoil Geotechnik.

48

Însă, potrivit articolului 270 punctul 2 din Codul societăților comerciale, precum și articolului 272 din acest cod, hotărârea asociaților privind transferul sediului în alt stat membru decât Republica Polonă, adoptată în temeiul articolului 562 alineatul § 1 din același cod, atrage dizolvarea societății după lichidare. În plus, potrivit articolului 288 alineatul § 1 din același cod, în lipsa unei lichidări, o societate care intenționează să își transfere sediul în alt stat membru decât Republica Polonă nu poate fi radiată din registrul comerțului.

49

Astfel, deși în principiu poate să își transfere sediul social în alt stat membru decât Republica Polonă fără a-și pierde personalitatea juridică, o societate de drept polonez precum Polbud, care intenționează să efectueze un astfel de transfer, nu poate obține radierea sa din registrul comerțului polonez decât cu condiția lichidării.

50

Trebuie precizat în această privință că, potrivit cererii de decizie preliminară, operațiunile de lichidare includ finalizarea operațiunilor curente și recuperarea creanțelor societății, executarea obligațiilor și lichidarea activelor societății, onorarea obligațiilor de plată către creditori sau garantarea creanțelor față de aceștia, depunerea unui raport financiar privind aceste măsuri, precum și numirea unei persoane însărcinate să părăsească registrele și documentele societății în lichidare.

51

În aceste condiții, este necesar să se considere că, prin faptul că impune lichidarea societății, reglementarea națională în discuție în litigiul principal este de natură să îngreuneze, ba chiar să împiedice transformarea transfrontalieră a unei societăți. Ea constituie, așadar, o restricție privind libertatea de stabilire (a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 decembrie 2008, Cartesio, C-210/06, EU:C:2008:723, punctele 112 și 113).

Cu privire la justificarea restricției privind libertatea de stabilire

52

Rezultă dintr-o jurisprudență constantă a Curții că o astfel de restricție privind libertatea de stabilire nu poate fi admisă decât dacă se justifică prin motive imperative de interes general. În plus, trebuie ca ea să fie de natură să asigure realizarea obiectivului în cauză și să nu depășească ceea ce este necesar pentru atingerea acestui obiectiv (Hotărârea din 29 noiembrie 2011, *National Grid Indus*, C-371/10, EU:C:2011:785, punctul 42 și jurisprudența citată).

53

În primul rând, instanța de trimitere consideră că restricția privind libertatea de stabilire se justifică în speță prin obiectivul protecției creditorilor, a asociaților minoritari și a salariaților societății transferate.

54

În această privință, trebuie amintit că protecția intereselor creditorilor și a asociaților minoritari figurează printre motivele imperative de interes general recunoscute de Curte (a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 decembrie 2005, *SEVIC Systems*, C-411/03, EU:C:2005:762, punctul 28 și jurisprudența citată). Aceeași soluție se impune în cazul protecției lucrătorilor (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 decembrie 2016, *AGET Iraklis*, C-201/15, EU:C:2016:972, punctul 73 și jurisprudența citată).

55

Astfel, articolele 49 și 54 TFUE nu se opun în principiu unor măsuri ale unui stat membru prin care se urmărește ca interesele creditorilor, ale asociaților minoritari, precum și ale lucrătorilor unei societăți care a fost constituită în conformitate cu dreptul său și continuă să își exercite activitățile pe teritoriul național să nu fie în mod ilegal afectate de transferarea sediului social al acestei societăți și de transformarea sa într-o societate care intră sub incidența dreptului unui alt stat membru.

56

Totuși, conform jurisprudenței constante citate la punctul 52 din prezenta hotărâre, trebuie verificat totodată dacă restricția în discuție în litigiul principal este de natură să asigure realizarea obiectivului protecției intereselor creditorilor, ale asociaților minoritari și ale salariaților și nu depășește ceea ce este necesar pentru atingerea acestui obiectiv.

57

În speță, reglementarea poloneză impune obligația de lichidare a societății care intenționează să își transfere sediul social în alt stat membru decât Republica Polonă.

58

Trebuie arătat că această reglementare prevede într-o manieră generală o obligație de lichidare, fără a ține cont de riscul real de atingere adus intereselor creditorilor, ale asociaților minoritari și ale salariaților și fără posibilitatea de a opta pentru măsuri mai puțin restrictive prin care să se protejeze aceste interese. Referitor mai ales la interesele creditorilor, constituirea unor garanții bancare sau a altor garanții echivalente ar putea oferi, astfel cum a subliniat Comisia Europeană, o protecție adecvată acestor interese.

59

În consecință, obligația de lichidare impusă de reglementarea națională în discuție în litigiul principal depășește ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivului protecției intereselor menționate la punctul 56 din prezenta hotărâre.

60

În al doilea rând, guvernul polonez invocă obiectivul combaterii practicilor abuzive pentru a justifica reglementarea națională în discuție în litigiul principal.

61

În această privință, statele membre au posibilitatea de a lua toate măsurile de natură să prevină sau să sancționeze fraudele (Hotărârea din 9 martie 1999, Centros, C-212/97, EU:C:1999:126, punctul 38).

62

Cu toate acestea, din jurisprudența citată la punctul 40 din prezenta hotărâre rezultă că stabilirea sediului social sau real al unei societăți în conformitate cu legislația unui stat membru cu scopul de a beneficia de o legislație mai avantajoasă nu constituie în sine un abuz.

63

În plus, simpla împrejurare că o societate își transferă sediul dintr-un stat membru în altul nu poate să constituie temeiul unei prezumții generale de fraudă și să justifice o măsură care aduce atingere exercitării unei libertăți fundamentale garantate prin tratat (a se vedea prin analogie Hotărârea din 29 noiembrie 2011, National Grid Indus, C-371/10, EU:C:2011:785, punctul 84).

64

Din moment ce prin obligația generală de aplicare a unei proceduri de lichidare se ajunge la instituirea unei prezumții generale privind existența unui abuz, este necesar să se aprecieze că o reglementare precum cea în discuție în litigiul principal, care impune o astfel de obligație, este disproporționată.

65

Având în vedere cele ce preced, este necesar să se răspundă la prima și la a doua întrebare că articolele 49 și 54 TFUE trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări a unui stat membru care condiționează transferarea sediului social al unei societăți, constituit în conformitate cu dreptul unui stat membru, pe teritoriul unui alt stat membru în scopul transformării, în conformitate cu condițiile impuse de legislația acestui din urmă stat membru, într-o societate care intră sub incidența dreptului acestuia, de lichidarea celei dintâi societăți.

Cu privire la cheltuielile de judecată

66

Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

1)

Articolele 49 și 54 TFUE trebuie interpretate în sensul că libertatea de stabilire este aplicabilă transferului sediului social al unei societăți, constituit în temeiul dreptului unui stat membru, pe teritoriul unui alt stat membru în scopul transformării sale, în conformitate cu condițiile impuse de legislația acestui alt stat membru, într-o societate care intră sub incidența dreptului acestui din urmă stat membru, fără modificarea sediului real al societății respective.

2)

Articolele 49 și 54 TFUE trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări a unui stat membru care condiționează transferarea sediului social al unei societăți, constituit în conformitate cu dreptul unui stat membru, pe teritoriul unui alt stat membru în scopul transformării, în conformitate cu condițiile impuse de legislația acestui din urmă stat membru, într-o societate care intră sub incidența dreptului acestuia, de lichidarea celei dintâi societăți.

Semnături

(*1) Limba de procedură: polona.